

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВОДНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ**

Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту

07-03-231S

СИЛАБУС навчальної дисципліни		SYLLABUS Educational Component	
ВІКОВА ПСИХОЛОГІЯ		AGE PSYCHOLOGY	
Шифр за ОП		Code in Degree Programme	
Освітній рівень: бакалаврський (перший)		Level of Education: Bachelor's (first)	
Галузь знань Освіта / Педагогіка	01	Field of Knowledge Education / Pedagogy	
Спеціальність Середня освіта (Історія)	014.03	Field of Study Secondary education (History)	
Освітня програма: Середня освіта (Історія)		Degree Programme: Secondary education (History)	

РІВНЕ – 2024

Силабус навчальної дисципліни «Вікова психологія» для здобувачів вищої освіти ступеня «бакалавр», які навчаються за освітньо-професійною програмою «Середня освіта (Історія)» спеціальності 014.03 «Середня освіта (Історія)» денної та заочної форми навчання. Рівне. НУВГП. 2024. 9 с.

ОП на сайті університету: <http://ep3.nuwm.edu.ua/id/eprint/27491>

Розробник силабусу: Шпак Світлана Григорівна, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри суспільних дисциплін

Силабус схвалений на засіданні кафедри
Протокол № 7 від "29" грудня 2023 року

Завідувач кафедри: Олексін Ю.П., д.п.н., професор

Керівник (гарант) освітньої програми «Середня освіта (Історія)»

Прищеп О. П., д.і.н., доцент, професор кафедри суспільних дисциплін

Схвалено науково-методичною радою з якості ННІЕМ
Протокол № 8 від "29" січня 2024 року

Голова науково-методичної ради
з якості ННІЕМ: .

Ковшун Н. Е., д.е.н., професор

©Шпак С.Г. 2024
©НУВГП 2024

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ	
Ступінь вищої освіти	бакалавр
Освітня програма	Середня освіта (Історія)
Спеціальність	014.03 «Середня освіта (Історія)»
Рік навчання, семестр	2 рік, 4 семестр
Кількість кредитів	3
Лекції:	14 години / 2 години
Практичні заняття:	16 годин / 8 годин
Самостійна робота:	60 години / 80 години
Курсова робота:	ні
Форма навчання	денна/заочна
Форма підсумкового контролю	залік
Мова викладання	українська
ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА	
Лектор	Шпак Світлана Григорівна,

кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри суспільних дисциплін

Вікіситет	http://wiki.nuwm.edu.ua/ Шпак Світлана Григорівна
ORCID	https://orcid.org/0000-0002-2252-3801
Як комунікувати	s.h.shpak@nuwm.edu.ua тел. 0973222488

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНЮ КОМПОНЕНТУ

Анотація освітньої компоненти, в т.ч. мета та цілі

Актуальність навчальної дисципліни полягає у тому, що знання про вікові особливості розвитку особистості дозволять майбутнім спеціалістам допомогти дітям на різних етапах її життєвого шляху долати вікові кризи, створювати умови для забезпечення їхньої самореалізації.

Метою викладання дисципліни: формування у майбутнього фахівця загальних та професійних компетенцій системи загальної педагогічної підготовки.

Цілями курсу є:

- розкрити основні закони та закономірності психічного розвитку людини;
- дати знання про періодизацію психічного розвитку;
- з'ясувати зміст та особливості психічного розвитку у різні вікові періоди;
- ознайомити студентів з віковими та індивідуальними особливостями людини;
- дати знання про наукові методи вивчення вікових особливостей;
- формувати уміння використовувати психологічні знання при організації роботи з дітьми різного віку;

Посилання на розміщення освітнього компоненту на навчальній платформі Moodle

<https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=2186>

Компетентності

ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК17. Здатність критично та креативно мислити, виявляти ініціативу і мотивувати людей та рухатися до спільної мети, а також навчатися протягом всього життя.

ФК2. Оволодіння основами психологічної науки, знання психологічних закономірностей для організації педагогічної діяльності, спілкування та проведення навчально-виховної роботи відповідно до положень нормативно-правової бази національної системи освіти.

ФК7. Здатність розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, фактори, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот.

Результати навчання (РН)

ПРН 4. Поєднувати та застосовувати вміння з педагогіки і психології у професійній діяльності.

ПРН 5. Застосовувати знання основ наукових досліджень та цифрових технологій у професійній діяльності, вміти розкривати сутність досліджуваної проблематики у навчальних та дослідницьких проектах з дотриманням академічних вимог до їх оформлення та виконання.

ПРН 17. Цінувати різноманіття та мультикультурність; ідентифікувати себе у системах загальнолюдських і національних цінностей, керуватися в педагогічній діяльності принципами толерантності, діалогу й співробітництва

Структура та зміст освітнього компонента

Змістовий модуль 1. Вікова психологія дошкільного дитинства

1. Історичний розвиток вікової психології та сучасна вікова періодизація

Кількість годин:

лекцій –2, практичних занять – 2, самостійної роботи – 6

Опис теми: Вікова психологія як наука. Структура вікової психології. Функції вікової психології. Взаємозв'язки вікової психології з іншими галузями знання. Історія становлення вікової психології. Поняття розвитку і формування в контексті вікової психології. Проблема вікового розвитку у вітчизняній та зарубіжній психології. Загальні закономірності психічного розвитку. Рушійні сили розвитку психіки. Кризи та їх значення. Вікова періодизація. Проблема вікового розвитку у вітчизняній та зарубіжній психології. Періодизації розвитку. Сучасна вікова періодизація.

2. Пренатальний період. Психічний розвиток дитини в період новонародженості (0-2 міс) в немовлячому віці (2 міс-1рік)

Кількість годин:

лекцій –2, практичних занять – 2, самостійної роботи – 8

Опис теми: Пренатальний розвиток. Загальна характеристика. Фази пренатального розвитку. Період новонародженості (0-2 місяці). Криза новонародженості. Соціальна ситуація розвитку і провідна діяльність немовляти. Розвиток у немовляти сприйняття. Розпізнавання немовлям інформації. Виокремлення немовлям категорій. Розвиток у немовлят пам'яті. Криза першого року життя.

3. Психічний розвиток дитини в ранньому віці (1-3 роки)

Кількість годин:

лекцій –0, практичних занять – 2, самостійної роботи – 8

Опис теми: Новоутворення дітей раннього віку. Соціальна ситуація в ранньому віці. Провідна діяльність дитини в ранньому віці. Розвиток психічних функцій в ранньому віці. Мова. Особливості розвитку особистості дитини в період від 1 до 3 років. Самосвідомість. Криза трьох років.

4. Психічний розвиток дитини в дошкільному віці (3-7 років)

Кількість годин:

лекцій –2, практичних занять – 2, самостійної роботи – 8

Опис теми: Соціальна ситуація розвитку. Анатомо-фізіологічні особливості дитини дошкільного віку. Гра як провідна діяльність дитини в дошкільному віці. Сенсорний розвиток. Розумовий розвиток дошкільника. Особливості розвитку особистості

дитини в період від 3 до 7 років. Новоутворення дітей дошкільного віку. Криза семи років.

Змістовий модуль 2. Вікова психологія шкільного віку

5. Психологічні особливості розвитку молодшого школяра (7-11 років)

Кількість годин:

лекцій –2, практичних занять – 2, самостійної роботи – 8

Опис теми: Психофізичний розвиток дитини молодшого шкільного віку. Навчання як провідна діяльність молодшого школяра. Місце гри в житті дітей молодшого шкільного віку. Новоутворення дітей молодшого шкільного віку. Розвиток та формування самосвідомості. Розвиток спонукальної сфери молодшого школяра. Особливості пізнавальної сфери молодшого школяра.

6. Психологія підлітка (11-15 років)

Кількість годин:

лекцій –2, практичних занять – 2, самостійної роботи – 8

Опис теми: Загальна характеристика психічного і особистісного розвитку підлітка. Соціальна ситуація розвитку підлітка. Провідна діяльність підлітка. Новоутворення підліткового віку. Розвиток самосвідомості у підлітковому віці. Розвиток спонукальної (мотиваційної) сфери підлітка. Педагогічно занедбані підлітки. Криза 13 років.

7. Психологія ранньої юності

Кількість годин:

лекцій –2, практичних занять – 2, самостійної роботи – 8

Опис теми: Соціальна ситуація в період ранньої юності. Особливості фізичного розвитку. Характеристика учбово-професійної діяльності старшокласників. Формування особистості старшокласника. Розвиток самосвідомості. Емоційний розвиток. Світогляд, переконання мотивація. Особливості спілкування у ранній юності. Особливості розумової діяльності у старшокласників. Психологічні особливості формування професійних інтересів, нахилів і здібностей у старшокласників.

8. Психологія зрілої юності

Кількість годин:

лекцій –2, практичних занять – 2, самостійної роботи – 6

Опис теми: Соціальна ситуація в період зрілої юності. Формування особистості. Розвиток самосвідомості. Емоційний розвиток. Світогляд, переконання мотивація. Особливості спілкування у період зрілої юності. Психологічні особливості формування професійних інтересів, нахилів і здібностей у старшокласників. Загальна характеристика періоду зрілої юності.

Перелік соціальних, «м'яких» навичок (soft skills)

Взаємодія з людьми, загальнокультурна грамотність, здатність до навчання, здатність логічно обґрунтовувати позицію, навички усного та письмового спілкування, уміння слухати і запитувати, формування власної думки та ін.

Форми та методи навчання

Методи навчання: навчальна дискусія, дебати, співбесіди; прес-конференції; круглі столи; технології викладання: аналіз проблемних питань, обговорення, презентації, міні-лекції та інші.

Порядок та критерії оцінювання

На семінарських заняттях контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться в усній формі.

За роботу на семінарських заняттях можна набрати 60 б.

Контроль самостійної роботи проводиться за допомогою захисту звіту. Захист відбувається у терміни, спільно обумовлені студентом і викладачем.

Засвоєння матеріалу 3 змістових модулів перевіряється письмово, розв'язанням тестових завдань. Модульний контроль знань проводиться в системі Moodle. Максимальний бал за написання модульних контролів: МК1 (20 балів) та МК2 (20 балів). Всього – 40 б.

Якщо здобувач успішно написав 2 модульні контролі і має високий бал за поточне оцінювання, то він отримує залік автоматично. У разі не написання модульних контролів або ж отримання низьких балів за них, то здобувач складає письмовий залік у тестовій формі через ННЦНО НУВГП. У таких випадках результати модулів скасовуються.

Модульний контроль проходить у формі тестування. У тесті 30 запитань різної складності: рівень 1 – 20 запитань по 0,4 бали (8 балів), рівень 2 – 8 запитань по 1 балу (8 балів), рівень 3 – 2 запитання по 2 бали (4 бали). Усього – 20 балів.

З навчальної дисципліни також передбачено отримання додаткових балів:

1. Участь з доповіддю за тематикою навчальної дисципліни на конференції – до 10 балів.

2. Написання статті в збірник наукових праць – до 10 балів.

Загальна оцінка з навчальної дисципліни розраховується як арифметична сума набраних балів (не більше 100 балів) за всі види навчальних та додаткових завдань.

Поєднання навчання та досліджень

Студенти мають можливість додатково отримати бали за виконання індивідуальних завдань дослідницького характеру, а також можуть бути долучені до написання та опублікування наукових статей з тематики курсу.

Інформаційні ресурси

Основна література

1. Заброцький М.М. Основи вікової психології. Навчальний посібник. Тернопіль: Богдан, 2019. 112 с.
2. Костюк Г.С. Вікова психологія. Київ: Главник, 1976. 236 с.
3. Максименко С.Д. Адаптація дитини до школи. Главник. Київ: Мікрос-СВС, 2020. 111 с.
4. Немов Р.С. Психологія: учебное пособие в 3-х книгах. Харьков: Слово, 1998. 236 с.
5. Павелків Р.В. Вікова психологія: Підручник. Київ: Кондор, 2018 р. 469с.
6. Подоляк Л.Г. Основи вікової психології. Навчальний посібник. Київ: Главник, 2019. 112 с. (серія «Психол. інструментарій»).
7. Савчин М.В., Василенко Л.П. Вікова психологія: Навчальний посібник. Київ: Академвидав, 2020. 360 с. (Альма-матер).
8. Скрипченко О.В., Волинська Л.В., Огороднійчук З.В. Вікова та педагогічна психологія: Навч. Посіб. Київ: Просвіта, 2021. 421 с.
9. Северина Л.В. Особливості розвитку і виховання дитини в 6 років. Харків: Торсінг, 2023. 64 с.
10. Чуб Н.В. Довідник для батьків дошкільників. Психологія дитини від А до Я. Харків: Веста, 2021. 160 с.

Додаткова література

1. Атемасова О.А. Агресивна дитина: як їй допомогти. Харків: Вид-во «Ранок», 2020. 176 с.

2. Божович Л.И. Личность й ее формирование в детском возрасте. 1968. 234 с.
3. Болотова А.К., Макарова И.В. Прикладная психология: учеб. для вузов. Харьков: Аспект Пресс, 2021. 456 с.
4. Гуткина Н.И. Психологическая готовность к школе. Харьков: Академпроект, 2020. 184 с.
5. Дятленко Н. Самоповага дітей. Київ: Шк. світ, 2019. 120 с.
6. Карасьова К.В. Світ дитячої гри. Київ: Шк. світ, 2020. 128 с.
7. Кочерга О. Психофізіологія раннього дитинства. Київ: Вид. дім «Шкіл. світ»: Вид. Л. Галіцина, 2019. 120 с.
8. Кравцова М.М., Шевнина О.В. Курс виживання для школьного психолога. Харьков: Генезис, 2018. 192 с.
9. Роджерс К.Р. Емпатія. Психологія емоцій. Тексти. Київ: МАУП, 1984. 108 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

11. Національна бібліотека ім. В.І.Вернадського / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>
12. Обласна наукова бібліотека (м.Рівне, майдан Короленка,6 / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.libr.rv.ua/>
13. Рівненська централізована бібліотечна система (м.Рівне, вул. Київська,44)/ [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.cbc.rv.ua/>
14. Наукова бібліотека НУВГП (м.Рівне, вул. Олекси Новака, 75) / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://nuwm.edu.ua/naukova-biblioteka> (інформаційні ресурси у цифровому репозиторії)

Дедлайни та перескладання

Ліквідація академічної заборгованості здійснюється згідно «Порядку ліквідації академічних заборгованостей у НУВГП», <http://ep3.nuwm.edu.ua/4273/>. Згідно цього документу і реалізується право студента на повторне вивчення дисципліни чи повторне навчання на курсі. Перездача модульних контролів здійснюється згідно <http://nuwm.edu.ua/struktorni-pidrozdili/navch-nauk-tsentr-nezalezchno-otsiniuvannia-znan/dokumenty>. Оголошення стосовно дедлайнів задачі та передачі оприлюднюються на сторінці MOODLE <https://exam.nuwm.edu.ua/>

Неформальна та інформальна освіта

Студенти мають право на перезарахування результатів навчання набутих у неформальній та інформальній освіті згідно відповідного Положення про неформальну освіту. <http://ep3.nuwm.edu.ua/18660/>. Також здобувачі вищої освіти можуть самостійно на платформах Prometheus, Coursera, edEx, edEra, FutureLearn та інших опанувати матеріал для перезарахування результатів навчання. При цьому важливо, щоб знання та навички, що формуються під час проходження певного онлайн-курсу чи його частин, мали зв'язок з очікуваними навчальними результатами даної дисципліни/освітньої програми та перевірялись в підсумковому оцінюванні.

Правила академічної доброчесності

Усі здобувачі виконані навчальні завдання самостійно перевіряють на виявлення текстових запозичень через університетську платформу MOODLE <http://wiki.nuwm.edu.ua/index.php/Unplag>.

В аудиторії здобувачі не допускаються до списування та обману – за порушення принципів академічної доброчесності викладач може накладати санкції: зниження балів, повернення роботи на доопрацювання, не допущення до захисту роботи.

Вимоги до відвідування

Студенту не дозволяється пропускати заняття без поважних причин. Якщо є довідка про хворобу чи іншу поважну причину то студенту не потрібно відпрацьовувати пропущене заняття.

При об'єктивних причинах пропуску занять, студенти можуть самостійно вивчити пропущений матеріал на платформі MOODLE <https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=341>

Оновлення

За ініціативою викладача зміст даного курсу планується оновлювати щорічно, враховуючи найновіші наукові дослідження з проблем української державності та культури. При викладанні цієї дисципліни враховано вимоги Закону України «Про вищу освіту», нормативні документи щодо організації освітнього процесу в закладах вищої освіти.

Академічна мобільність. Інтернаціоналізація

В НУВГП розроблені процедури для реалізації права здобувачам на академічну мобільність:

- Положення про академічну мобільність учасників освітнього процесу Національного університету водного господарства та природокористування <http://ep3.nuwm.edu.ua/4398/>
- Порядок перезарахування результатів навчання за програмами академічної мобільності в Національному університеті водного господарства та природокористування <http://ep3.nuwm.edu.ua/19458/>.
- Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 серпня 2015 року № 579 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/579-2015-%D0%BF#n8>.

Здобувачі освіти мають доступ до таких міжнародних інформаційних ресурсів:

<https://www.ufu-muenchen.de/uk>

<https://www.fas.harvard.edu/pages/degree-programs-courses>

Лектор

*Шпак Світлана Григорівна,
кандидат психологічних наук, доцент*

Автор
Доцент

Світлана ШПАК

Затверджено

Проректор з науково-педагогічної та
навчальної роботи

Валерій СОРОКА

документ підписаний КЕП
Номер документа СИЛ №301
Підписувач Сорока Валерій Степанович
Підписувач (дані КЕП):
Сертифікат 58E2D9E7F900307B0400000807E2D0054327D00